

ю оповідку знає кожен: жив собі великий чарівник, який полюбляв мандрувати в подібі барса. Який він вигляд має — насправді ніхто ніколи й не бачив, але чуток було чимало: дід із пухнастою бородою, велетень,

небачене створіння з чародійного світу чи просто марá. Книжок про те, хто такий Барс і чому йому до вподоби прикидатися величезним сяючим котом, було написано стільки, що й за все життя не прочитаєш, та особисто я завше вважав, що якогось первісного вигляду він і зовсім не мав. Колись наша земля породила ось такого дивного звіра, який уміє говорити, а всі ці несусвітні легенди — суцільна вигадка.

Як з'ясувалося потім, я помилявся. Та й усі помилялися, окрім маловідомого мудрагеля на ім'я Фредерік Наївний, який тисяча п'ятого року написав трактат «Про велику таємницю». У ньому він виклав таку неймовірну теорію, що після поширення його праці всі відмовилися з ним розмовляти, і він помер сам-один, віддалившись

від людського світу й оселившись у хатині, загубленій серед нетрів. Бідолашний Фредерік... От і говори після цього людям правду.

Наскільки мені відомо, єдина вціліла копія трактату «Про велику таємницю» зберігається в королівській бібліотеці (з обуреним написом «Яка брехня!» на останній сторінці, що його нашкрывав невідомий читач сотні років тому). Решта примірників пішли на розпалення печей у понуре лихоліття після втрати Серця, коли тепло і зручність люди зачали цінувати більше, ніж якісь там філософські трактати.

Але забудьмо на якийсь час про неймовірну здогадку Фредеріка та повернімося до історії, відомої кожному. Колись дуже давно, ще в незапам'ятні часи, Барс створив королівство, сповнене чудес, найголовнішим із яких було Серце чарів, що наділяло кожного жителя особливим даром: грати на скрипці або блискавично вирощувати квіти, зцілювати дотиком чи лагодити поламане. І все було чудово, поки на трон не зійшов злісний король Освальд, який мріяв стати безсмертним. Дізнавшись, що Серце може виконувати бажання, він негайно цим скористався, отож Серце ослабло і мало не згасло. Тут в історії з'являється великий і могутній Сивард, який вирушив у далеку дорогу і за допомогою чарівника Тиса заховав Серце. Але Освальд усе зіпсував: він послав навздогін руїтника, що мав дар знищувати дотиком усе, чого торкнеться. Руїтник і Сивард зійшлися у двобої й обидва загинули, Серце залишилося захованим невідь-де, а королівство відтоді ледве жило: люди народжувалися нездалими й цінували тільки гроші та старовинні речі, зроблені майстрами минулого.

Триста літ поспіль люди переповідали одне одному цю красиву й водночас сумну легенду, в якій героїв так лег-

ко відрізнити від лиходіїв. Та насправді не було ніякого руїтника, а дар вогню мав сам Сивард. Тис злякався і не став допомагати йому, а згодом віддав Освальдові чарівний меч, аби той убив героя, якого дар вогню наприкінці походу мало не перетворив на чудовисько. Освальд був батьком Сиварда і, повірте, зовсім не бажав йому смерті, а Барс, який міг усе це зупинити будь-якої миті, задля цього навіть не ворухнув своєю пухнастою лапою.

Я впевнений: те, що сталося триста років по тому, люди зрештою теж розповідатимуть як повчальну байку, де добрим героям протистоять жорстокі лиходії. Але я знаю, що ви не з тих, хто бере на віру будь-яку вигадку. Ви шукачі правди, а саме її я й збираюся розповісти.

Усе почалося, як це буває зазвичай, із матері. Я палко любив її, більше, ніж будь-кого у світі, а коли мені виповнилося дванадцять, вона захворіла і померла — таке траплялося навіть у королівстві обдарованих майстрів. Жоден цілитель, від рук якого загоюються порізи й опіки, не візьметься лікувати смертельну хворобу чи рану: на це піде стільки снаги, що той знахар також може незабаром сконати, — можливо, не одразу, але точно завчасно. Мій батько був королем, і я на його місці пригрозив би цілителям і таки змусив би врятувати її. Бо хіба життя королеви не важливіше за їхнє життя? Але в країні майстрів кожного, на жаль, цінували однаково — чи то царя, чи то шевця. Саме тоді я й подумав про те, що треба це змінити. Який сенс правити королівством, якщо твої накази не виконують беззаперечно?

А найгірше було те, що моє власне обдарування, дар пророцтва, говорило мені, що виправити нічого не можна. Я бачив матусину смерть знову і знову, та все одно не

втрачав надії. Адже в казках завжди повторювали: якщо щось настільки тобі потрібне, що ладен за це все віддати, попроси Барса — і він зробить диво. Адже він створив ціле королівство, то хіба йому важко змінити майбутнє! І я кликав його, благав днями й ночами, але він не прийшов і моя матуся померла.

Дивлячись на її холодне тіло, я зрозумів, що не хочу перетворюватися на щось подібне, навіть якщо так написано на роду кожному на землі. На щастя, ми живемо в чарівному королівстві, де може статися неможливе. І коли багато років по тому я здійснив свою мрію, став безсмертним тираном і разом з усіма в королівстві позбувся дару, повірте мені: жодного каюття я не відчув. Навіть те, що довелося вбити Сиварда, мене не знищило, — я з дванадцятирічного віку привчив себе нікого сильно не любити.

«І перш ніж навіки склепити очі, великий Сивард сказав: "Одного разу ця гра продовжиться"». Мій син нічого такого не говорив — цю приказку вигадав Тис, але я напевно знав, що Барс одного разу вирішить повернути людям Серце й обов'язково обере своїм новим героєм юнака з даром вогню, який виправить помилки Сиварда. Усі казки нашого королівства нескінченно переграються, відбиваються одна в одній, наче лабіринт із дзеркал, — чи то Барсові до вподоби все повторювати, чи просто він має погану уяву. І мені сяйнула чудова думка: вкрасти цю дитину, навчити її керувати своїм даром і в усьому мені підкорятися. Витончений і простий план, але ви вже самі знаєте, як він завершився.

Я чекав, що наступний руїнник народиться мало не через день після смерті Сиварда, — не залишить же Барс так довго своє дорогоцінне королівство без чарів! Але я поми-

лився: або Барсові давно вже байдуже, що тут коїться, або він усе проспав, а може, вирішив помордувати людей, але мені довелося чекати майже три сотні років. За цей час я багато чого опанував досконало — від брехні й маніпуляції людьми до пошиття одяжі та полювання на оленів.

Щоб не прогавити момент, коли в дитини, яку добрий Барс під час народження ошчасливить такою прекрасною здатністю, вперше проявиться дар, ми з Джоанною, моєю безсмертною подругою-чарівницею, заручилися підтримкою грибня. Ви ж пам'ятаєте їх із казок: недоладні мовчазні істоти, схожі на криво пошитих іграшкових ведмедів. Вони відчують чари, і я знав: перший прояв дару вогню буде спалахом, який вони точно помітять.

Гадаю, що грибні дістали свою назву завдяки шапкам, яких вони ніколи не знімають, — у кожного в їхньому племені шапка має власний колір і фасон. Той грибень, який узявся нам допомогти, мав пошарпаний солом'яний капелюх із червоною стрічкою, і Джоанна прозвала його Соломкою. Вона пообіцяла його племені щось таке, від чого грибні не змогли відмовитися. Й от одного разу, коли я вже майже забув про нашу домовленість трьохсотрічної давнини, Соломка заліз до нас через вікно і покликав за собою.

Надворі стояв вітряний травневий ранок, сповнений запахів і звуків, і я одразу впізнав місце, куди ми перемістилися. У цьому садку я бавився все дитинство.

— Старий котяра, мабуть, зовсім схибився, — шепнула мені Джоанна. Вона Барса теж недолюблює. — Ще один молодший принц із даром вогню? І як, цікаво, ми його непомітно викрадемо?

Ми стояли за розлогими кущами бузку, а Соломка показував нам лапою на строкато вбраного хлопчика, який щось гарячково закопував під деревом, — мабуть, нама-

гався сховати там річ, яку мало не спалив своїм новонабутим даром.

Кілька сотень років поспіль ми стежили за династією Олденів, і ця родина була найгіршою з-поміж усіх: слабенький король, навіжена королева і двоє нетямущих дітей. Ми саме пильнували молодшого, докучливого балакучого слинька, який постійно, наче прив'язаний, плентався за старшим, часто рюмсав, але ще частіше сміявся. Сивард від народження був похмурим і серйозним, ніби одразу мав на собі відбиток майбутнього дару. Припустити, що ось із цього опецькуватого реготуна виросте руїник, було те саме що сподіватися, що з коника-стрибунця рано чи пізно виросте леопард. Моя думка несподівано видалася мені дуже невдалою, та відступати було пізно.

— Роберте, я кому сказав: віддай мені меч! — почувся із-за дерев крик другої дитини. — Знайду й голову відірву!

Хлопчик, витираючи рукавом сльози, кинувся прожогом до струмка біля стайні, швиденько помив закаляні землею руки і завмер, дивлячись на них так, наче вони були чужі. Голос старшого наближався, але на той час, як той вибіг на галявину, молодший уже сховався в заростях півників. Якби він просто дочекався брата й розповів йому правду, мій план провалився б, але людей, навіть таких маленьких, завжди підводить рішення приховати свої таємниці.

Того дня ми з Джоанною дочекалися слушного часу і зробили те, що задумали. Хлопчик таки виліз зі сховку, його знайшли слуги, і він поїхав із родиною на відпочинок у гірські мисливські угіддя. Джоанна приспала сонним порошком пані, яка мала наглядати за принцями, і скинула її в ущелину, залишивши на каменях сліди власної крові, щоб усі повірили, ніби дитина загинула. Старший, на наше щастя, через свій дорогоцінний меч

ще й досі сердився на молодшого і кинув того на самоті, і тоді я спіймав його, обережно, наче дике звірятко, вхопився за руку Джоанни, і ми зникли.

Вона перенесла нас у хатину, яку я побудував на півночі, коло села Гейвергілл, і одразу повернулася назад. Ми вирішили, що оскільки вона може набути чисеїсь подоби, то хай уже зображає із себе ту білявку, яка тепер покоїться на дні ущелини. Джоанна обіцяла повернутися вночі, коли всі поснуть, — вона могла зробити так, щоб хлопчик забув, хто він і звідки, але для такого закляття їй потрібен був час. Я мав протриматися до її повернення наодинці з шестирічною дитиною, і якщо це хлоп'я занадто довго і нудно реватиме, дати легенького запотиличника, але не довелося.

Ми сиділи в різних кутках кімнати: я і він. За вікнами співали птахи, дошки підлоги нагрілися на сонці. Я надягнув на хлопчика дитячі рукавички Сиварда, щоб він нічого не спалив, скрутив йому руки за спиною і прив'язав їх мотузком до шафи, а сам сів на підлогу і мовчки спостерігав, як він, сопучи, намагається зрушити її з місця. Звичайно, він плакав, гукав брата, матір, батька. Але недовго, бо зрозумів, що вони не почують. Тоді він почав умовляти мене відпустити його, поки до нього не дійшло, що мені його не шкода.

— Тобі потрібні гроші? — запитав він нарешті. — Мій батько тобі заплатить, якщо повернеш мене.

Для дитини, яка й гадки не має, що таке викуп, мислив він доволі розважливо. А потім ця соплива істота здивувала мене ще раз.

— Рукавички... Я такий, як той руїнник із казки про Серце чарів? — видушив він із себе. — А ти король Освальд.

Не знаю, чому він так вирішив, — напевно, у його крихітному світі я був єдиним можливим лиходієм.

— Я вб'ю тебе, — додав він, плечем витираючи мокре лице. — Розв'яжи мене, і нумо битися чесно.

Дурість, звичайно, але розмах задуму мені сподобався. А він продовжував говорити — торгувався, прохав, намагався мене обдурити, підманути ближче, явно сподіваючись ударити чи вкусити. Усі його спроби були наївними, але, як то кажуть, «пізнаєш вовка по зубах вовченяти». Відчай доводить слабких до істерики, проте сильних він робить розумнішими і спокійнішими. І я зрозумів, що він — із сильних.

Затим він замовк, утупившись в одну точку, — напевно, подумки просив Барса врятувати його, і мені було приємно від думки, що Барс розчарує його так само, як свого часу — мене. Коли допомога не надійшла, він не заплакав, лише почав просити води, повторюючи, що йому спекотно. Я збагнув із його погляду, що він ще й досі сподівається мене перехитрити, тому так і не підійшов до нього.

Але за ці півдня, поки в родині короля усі звинувачували одне одного в загибелі дитини, поки моя подруга плела навколо них свою павутину брехні, а переляканий на смерть старший принц ридав у своїй кімнаті, в мені також сталися якісь неприємні зміни. Сонце хилилося до заходу, мешканці села Гейвергілл, які ще навіть не здогадувалися про наше існування, сіяли петрушку на своїх жалюгідних ланах, а я спостерігав за хлопчиком і думав: коли він забуде, що ненавидить мене, ми порозуміємося. Він схожий на мене куди більше, ніж на свою сумовиту родину.

Джоанна повернулася пізно вночі. Вона ще й досі мала вигляд придворної пані, і я сподівався, що хлопчик кинесться до неї, але несправжня зовнішність його не обдурила. Він просто зачаївся, вичікуючи слушної миті, щоб утекти.

— Він не стане недоумком, якщо ти зітреш йому пам'ять? — стиха запитав я.

— Не зітру, а просто замкну, — похитала головою Джоанна. — Я можу змінювати властивості речей, а не їхню суть. Та якщо від закляття він зовсім отупіє, просто скрути йому шию, і зачекаємо, поки народиться інший.

Ті півгодини були неприємними. Джоанна щось шепотіла, міцно тримаючи голову малюка, той голосно кричав і пручався, а потім обм'якнув і ліг на підлогу, безтямно витріщаючись перед собою. Джоанна підвелася і гидливо витерла руки об пелену. Дітей вона терпіти не може, навіть їхній запах викликає в неї нудоту.

— Ось декілька порад, — тихо мовила вона, підійшовши до мене. — Тримай його якнайдалі від людей. Зроби вигляд, що ви жили тут завжди. Не вживай при ньому слів, які можуть викликати спогади, наприклад, «палац», «король» або «іграшка». Нехай його життя якнайдужче відрізняється від колишнього. І придумай йому нове ім'я, щоб старе не сколихнуло пам'яті.

Джоанна зникла, а я нарешті підійшов до хлопчика. Він лежав і морщив чоло, немов прагнучи щось пригадати, і сльози стікали йому по щоках просто у вуха. Я сів поруч.

— Привіт, Генрі, — сказав я. — Я твій батько. Все гаразд.

Він довго і пильно дивився на мене — закляття Джоанни було потужним, але він навіть під його дією намагався боротися, — а потім кивнув і обійняв мене. Я мав би відштовхнути його, та натомість пригорнув у відповідь.

Перші декілька тижнів він схлипував і крутився уві сні, а відтак усе остаточно забув. Його тьмянний погляд скоро роз'яснився, але вже ніколи він не був таким жвавим, як того довгого дня, коли він погрожував викликати мене на двобій і відітнути мені голову мечем. Якась частина його внутрішнього «я» була втрачена, але той, хто не знав його раніше, цього і не помітив би.

Я мусив удавати із себе його батька, прикидатися, що вчу його чогось корисного, але сталося дещо непередбачене. Мені захотілося, щоб ця дитина полюбила мене, і замість шахраювати я зробив усе по-справжньому.

Того дня Роберт Олден помер і народився мій син Генрі. Як я вже говорив, любов усе ускладнює — за три сотні років я про це забув, і вона заскочила мене зненацька. Як це не безглуздо звучить, десять років я був цілком щасливий, поки одного разу на полюванні ми з Генрі не угледіли сліди Барса. Усе, що сталося далі, ви знаєте не гірше за мене, і тепер, через місяць після того снігового дня, я стою на порозі нового життя.

Я зрозумів це, коли почув за спиною м'які звірячі кроки.

— Ти хотів поговорити? — почув я низький голос, від якого мене пробрав дріж.

Я повільно повернувся. Той, хто упродовж трьохсот років жодного разу не удостоїв мене своєю появою, дивився на мене так, мовби знав мою жадібну й заплутану душу краще від усіх, але все одно не гнівався. Звичайно, йому було відомо, що я приховую, і я побоювався, що він спробує мене вбити або знищити річ, яка могла спричинити чимало лиха. Але він просто чекав, що буде далі, і це переконало мене в тому, що я таки маю слухність: він не менше від мене зацікавлений у тому, що я запропоную.

— Скажи коротко, — безтурботно почав я. — Межа існує, чи не так?

Я чекав якщо не смерті на цьому самому місці, то хоча б якогось обурення тим, що найбільша тасмниця королівства нарешті спливла, але Барс спокійно сів, обгорнуввши лапи хвостом. Я заговорив голосніше.

— Авжеж, я спробую зробити те, що тут сказано, а ти — мені завадити. — Я підняв крихкий від часу аркуш папе-

ру, рясно списаний дрібним кучерявим почерком. — Утім, я дещо зрозумів. Якби ти сам міг туди дістатися, ти б давно так вчинив. Але, здається, у твоєму світі лише одне тобі не до снаги: вийти за Межу. Королівство саме захищає те, що в ньому зберігається. Готовий закластися, що ти намагався туди потрапити — ну хто ж від такого відмовиться? Можливо, навіть удавався по допомогу до людей, але в усіх твоїх обранців та героїв нічого не вийшло. А от у Генрі завжди усе виходить.

Барс пильно стежив за мною поглядом, лінкувато постукуючи по землі кінчиком хвоста, і я несподівано зрозумів: його тішить ця розмова.

— Ти вже не такий сильний, як раніше, чи не так? — глузливо запитав я. — Не знаю чому, але ти нічого не можеш мені заподіяти. Не можеш мене вбити. Ти мав декілька сотень років, принаймні щоб спробувати це зробити.

Барс не відповів, і я засміявся.

— Я давно збагнув: не такий ти вже й добрий. Ти наділив Генрі даром, від якого той божеволіє. Не допоміг, коли я його викрав, а упродовж цього місяця так і не сказав йому, ким він є насправді. Тобі, мабуть, просто подобається спостерігати, хто випливе, а хто потоне. Хіба я не знаю, як іноді буває нудно, коли живеш так довго! Для тебе все це — звичайна гра. Як шахи. — Він нічого не мовив, але я однаково знав, що правий, і ступив на крок ближче. Час було зробити свій хід. — Саме тому я тобі й пропоную дещо цікаве: зіграймо партію в шахи. За легендою, ти — білий король, а я — чорний, та насправді різниця між нами не така вже й велика. Нам обом треба те, що приховує Межа, і Генрі напевно стане нам у пригоді. — Я підняв трохи вище записку, яку тримав у руках. — Нехай і надалі вважає, що він білий ферзь, який захищає тебе і бореться проти мене. Той із нас, хто ступить

за Межу перший, виграє партію і забере те, що там сховано. Ми ж підштовхнемо Генрі в потрібному напрямку, а далі він сам усе зробить. Ну то як, згода?

Барс повагом кивнув. Він досі витріщався на мене цим нестерпним поглядом, сповненим любові, і я розлютився: старий святенник, він навіть зараз не може облишити свої викрутаси, навіть зараз продовжує прикидатися добрим. Барс підвівся, по-котячому потягнувся і вже зібрався було піти, але я його зупинив.

— Тут сказано, що найголовніший секрет королівства — це те, хто ти такий насправді, без цієї машкари. Межа зберігає відповідь і на це питання теж. Коли ми зустрінемося у кінці партії, ти ж прибереш свого справжнього вигляду?

Я гадав, що моя цікавість його розсердить, але він лишень смикнув вухами і посміхнувся. На звірячій морді посмішка видавалась химерною.

— Боюся, що мій справжній вигляд тебе прикро вразить. Я б на твоєму місці не квапився його побачити.

Паща його не рухалася — голос, цілком людський, плинув із глибини його волохатого тіла.

— Я не лякливий, хай ти будеш хоч потворою із п'ятьма головами. — Мені не хотілося, щоб він ішов, і я поставив ще одне питання: — Що в Генрі такого особливого? Він зміг відшукати Серце, корону, здолати люту тварюку, а тепер, либонь, і Межу знайде. Дару вогню він уникає, а про те, що він принц, і гадки не має. Як йому щоразу вдається вигравати?

— Дивно, що ти ще й досі не втямив, — махнув хвостом Барс. — Це ж очевидно.

І на цих словах він, звичайно, зник: старий не менше за мене полюбляв видовищно з'являтися і зезати.

Я обернувся. Г'ю мало не знепритомнів, навіть Джоанна принишкла. Вони обоє цілий ранок запевняли мене, що Барс

на мій заклик не відгукнеться, а якщо все-таки прийде, то негайно вразить нас усіх блискавкою.

— Гадаю, можна братись за справу. Маємо половину шансів на успіх у грі проти Барса — непогано, еге ж? — весело мовив я. — Не тремти, Г'юго. Коли все скінчиться, отримаєш такі багатства і славу, що всі від заздрощів луснуть. Ти ж цього гідний.

Він видавив посмішку — як же легко порадувати дурника!

— Пообіцяй мені дещо, — сказала Джоанна, важко глянувши на мене. — Коли Генрі більше не буде потрібний, коли ти отримаєш те, що хочеш, позбався від нього нарешті. Барс тобі не перешкодить — сам бачиш, завжди його виручати він не збирається.

Її слова несподівано привели до тьми блідого Г'ю — він випустив ніжку стола, за якою налякано щулився останні півгодини, і підвівся.

— Я можу його вбити, — устряв він, і я вперше зрозумів, як він ненавидить свого колишнього соратника з походу за Серцем. — Дасте мені той чарівний меч? Я можу. Я знайду спосіб.

Якби Г'ю мав хоч трохи спостережливості, він давно б уже розчовпав, що я нікому не дозволю навіть торкнутися до свого сина: убити його можу лише я, єдиний гідний супротивник. До речі, одна з найчудовіших рис Генрі в тому, що він вчиться у кожного, кого зустрічає, на протипагу Г'ю, якого життя взагалі нічого не вчить.

— Якщо він білий ферзь, тоді я, напевно, чорний, — пробелькотів Г'ю, побачивши моє обличчя.

Я ледве стримався, щоб не закотити очі, і поплескав його по плечу.

— Гадаю, так і є, Г'юго. Але з Генрі я розберуся сам. Ти правду кажеш, Джо. Годі триматися за минуле.

Але про головне я не сказав нічого. Після історії з тварюкою я вже не вірю, що закляття забудуться, яке колись наклала Джоанна, довго протримається. Упертості у Генрі вистачить на десятьох, і щось усередині нього таки пам'ятає правду: я ж бачив, як він дивиться на Едварда. Смішно було бачити їх разом — такі схожі, однаково знизують плечима, однаково лупають спідлоба, та ж сама звичка терти рот у задумі. Генрі розумний, скоро він про все здогадається — і тоді зненавидить мене. Так, як було раніше, більше не буде, і краще вже я перший зруйную зв'язок між нами.

— Ну що ж, почнімо, — сказав я й обернувся до Джоанни. — Крок перший: перетворення.

Вона торкнулася до моєї щоки, і я відчув, як моє тіло перероджується. Джо вже кілька разів міняла мою подобу, допомагаючи нам домогтися свого, але ще ніколи я не відчував перемену так дивно, як оце зараз.

Побачивши мій новий вигляд, Г'ю ошелешено скрикнув.

Мене звать Освальд Олден, і я злий король із минулого, чиїм ім'ям лякають дітей. Утім, скоро все це скінчиться і настане час нових легенд — адже цього разу мені щаститиме. Звідки я знаю? Мені сказав про це дар передбачення, який повернувся до мене, коли Генрі відшукав Серце чарів.

Але все-таки перед вами — не моя історія. Вона знову про того, кого я завжди вважатиму своїм сином, — про принца і руїтника, здатного на неможливе. Про дивного хлопчину, який повсякчас перемагає.

Ця історія про те, як він програв.

